

1600

Embenat

(ALDC, IX, F 1. Cap embenat)

Analitzem aquí la variació fonètica i lèxica dels adjetius corresponents a ‘embenat’ (“embolicat, aguantat, tapat, amb una bena o benes”, *DIEC*) dins el sintagma *cap embenat*, i reservem l’aspecte fonosintàctic de sonorització o no de la bilabial seguida de vocal inicial per al mapa 1560.

El mot més estès és *embenat*, particípi de *embenar*, compost de *en-* (< IN ‘en, sobre’), canviat en *em-* davant *b*, i *bena* (< germ. *BINDA* ‘faixa, bena’; cf. oc., port. i it. *benda*, cast. *venda*, fr. *bande*), documentat des del s. xv; el nucli sol apareix sota les formes *benat* i *bendat* (*embendat* 93, 108, 189), aquest com a resultat de diverses interferències: del cast.-arag. (var. *vendau* 100, *pendat* 106; *cabeça vendada* 87, 94) a la Franja; del murcianomanxec en val. mer., i de l’it. en alg.

Menor extensió, especialment en cat. central, té el significant *embolicat*, particípi de *embolicar* (s. xv), del llat. **INVOLVICARE* (der. intensiu de *INVOLVERE*), segons el *DCVB*,

o bé potser der. de *bola*, o d’origen preromà, segons el *DECat*; el significat prové de la idea de ‘embolcar una bena (pel cap)’. *Empaquetat* 166, designació aproximativa, propera a *embolicat*, està formada sobre *paquet*, pres del fr. *pacquet*.

Altres significants s’han format a partir del sentit de: a) ‘lligar’: *lligat* 7, 31, 138 (< llat. *LIGATU*); *estacat* 7, der. de *estaca* (< germ. **STAKKA*), doc. des del s. XIII, que de ‘lligat [un animal] a una estaca’ va passar al genèric ‘lligar qualsevol cosa o persona’; *feixat* 181, der. de *feix* (< llat. *FASCIS*), des de ‘lligar (blat, etc.) en gavelles’; b) ‘drap (que s’estén sobre una ferida)’: *empatotat* 3, format probablement sobre l’oc. *pata* ‘drap’.

Des d’una perspectiva geogràfica, cal notar la gran extensió del mot genuí, *embenat*, enfront de les interferències perifèriques de *bendat* (ross., rib., val. mer., alg.).

Són mots normatius *embenat*, *embolicat*, des del *DGI*, 1932.

